

Halottak napja

(november 2.)

Jób 19,1.23-27a

Él ügyem szószólója

Jób akkor válaszolt és így szólt: (...) Ó, bárcsak fölírná szavaim valaki, följegyeznék őket egy táblára! Ó, bár vasvésővel, aztán íróónnal örökre bevésnék őket a sziklába! Tudom jól, él ügyem szószólója, ő lép majd föl utoljára a földön. Hogyha fölébredek, maga mellé állít, és meglátom még testemből az Istent. Látni fogom, s ő a pártomon lesz, kit szemem lát, az nem lesz majd idegen, vágyódás tölti el veséimet.

Jób könyve a Biblia bölcsességi irodalom részének kiemelkedő alkotása, amely legkésőbb Kr. e. V. és III. század között keletkezett. Címét a könyvben szereplő Jóbról kapta, aki egy istenfélő igaz emberként boldogságban és gazdagságban él, de váratlanul és vétketlenül balsors tör rá, és emiatt élete válságba kerül. Ezt követően kezd el beszélgetni barátaival a szenvedésről, a csapások értelméről és Isten gondviseléséről. A fő kérdés, hogy miért kell szenvednie az igaznak, és miért él jól a bűnös, honnan ered a sok baj, szenvedés és nyomorúság a földön, van-e ezeknek célja és lényege, összeegyeztethető-e a rossz és az igazságtalanság egy jószágos és igazságos Isten létével? A zsidó fogság utáni korban keletkezett Jób-könyv nem elméleti eszmefuttatásokkal, hanem egy drámai elbeszélés keretében a türelmes, Istenhez szenvedéseiben is kitartóan hűséges Jób élettörténetébe ágyazottan próbál választ adni ezekre a kérdésekre.

Jób hitvallása a csapások után egyetlen mondatban összegezhető: „Az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott az Úr neve!” (1,21). Ő megérte a csapásokat, de a vele vitatkozó barátainak a szenvedés csak elméleti kérdés. Elifáz, Bildád és Cofár, majd később Elihu ezért nem értik sem őt, sem Isten terveit. Jób a szenvedélyes védekezésében végül már Istenhez fordul igazolásért, perbe hívja Teremtőjét, de a barátok elméletét nem fogadja el. Isten azonban félbeszakítja Elihut, és két beszédben szól Jóbhoz, ám a válaszádat visszautasítja, mert az embernek nincs joga megítélnie a végtelenül bölcs és mindenható Istent. Ha az ember a természet teljes összefüggésrendjét sem képes teljességgel megismerni, akkor hogyan ismerhetné meg az emberi lét nagy misztériumait,

pl. a szenvedést? Ezeket az ember képtelen lenne befogadni, helyesen elrendezni világában, ezért e titkok végső értelme Istennél van, és nála is marad. Jób megérti ezt, és megrendülve, felszabadulva meghajol Isten nagysága előtt. Isten ekkor megszegyeníti három barátját, és visszaadja Jóbnek az egészségét, gyermekeket ad neki, volt vagyonát pedig megkészszerzi.

Jób könyve elsősorban nem azt vizsgálja, hogy a szenvedés hogyan hozható összhangba az igazságos és irgalmas Istennel, hanem egy gyakorlati kérdésre keres választ: hogyan lehet az emberi létbe beépíteni a szenvedést, mi célja Istennek a szenvedéssel? Jób barátai a hagyományos zsidó felfogást képviselik: minden szenvedés a bűn miatt van, a szenvedés a bűn büntetése. Jób könyve – bár elfogadja azt az elképzelést, hogy a bűnért büntetés jár, sőt azt is, hogy Isten megfenyítheti gyermekeit a jó érdekében, de barátai válaszait nem tartja kielégítőnek. Ez így túl szívtelen és kategorikus lenne, és tapasztalata is mást mutat: ő ártatlan és mégis szenved, tehát a jó sors és a jámborság, illetve a rossz sors és a bűn a valóságban nem tartoznak szükségszerűen össze. Carl Gustav Jung, Válasz Jób könyvére című művében úgy értelmezi a könyvet, hogy Jób mérhetetlen szenvedése egyenesen kikényszerítette Istentől a megváltást, mert Isten egyszerűen nem tehetett mást, mint, hogy szabadítót küldött a szenvedő emberiségnek.

Az élet értelméről, és jövőnk sorsunkról leginkább szeretteink halála kapcsán gondolkodunk el először, majd saját tragikus betegségeinkben vetődnek fel ezek a kérdések. Ezért Jób könyve problémájával mindenki találkozik, és reméljük, hogy az ő rendíthetetlen bizalma Isten iránt elkísér bennünket az utolsó lépéseinkben az Isten felé ezen az úton.